
OBČINA SLOVENSKE KONJICE

**Akcijski načrt za enakost spolov
v občini Slovenske Konjice
za obdobje 2018 – 2022**

Slovenske Konjice, junij 2018

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	3
2. ANALIZA STANJA V OBČINI SLOVENSKE KONJICE	6
2.1 Prebivalstvo	6
2.2 Zastopanost žensk in moških v organih odločanja občine Slovenske Konjice.....	7
3. STRATEŠKI IN POSEBNI CILJI.....	9
3.1 Integracija načela enakosti spolov	9
3.2 Ekonomska neodvisnost	10
3.3 Usklajevanje poklicnega in zasebnega oziroma družinskega življenja	11
3.4 Družba znanja brez spolnih stereotipov	13
3.5 Socialna vključenost ranljivih skupin žensk in moških	14
3.6 Zdravje žensk in moških.....	15
3.7 Uravnovežena zastopanost žensk in moških na položajih odločanja	16
3.8 Nasilje nad ženskami	17
4. ZAKLJUČEK	19
5. VIRI.....	20

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zastopanost žensk in moških na vodstvenih mestih.....	7
Tabela 2: Zastopanost žensk in moških v organih odločanja	8

1. UVOD

Enakost spolov je ena izmed temeljnih človekovih pravic in načelo demokratičnih družb. Enakost spolov pomeni, da so ženske in moški enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja, da imajo enak položaj ter enake možnosti za uživanje vseh pravic in za razvoj osebnih potencialov, s katerimi prispevajo k družbenemu razvoju, ter enako korist od rezultatov, ki jih prinaša razvoj.

Načelo enakosti pred zakonom je zapisano v Ustavi Republike Slovenije kot prvo izmed načel človekovih pravic in temeljnih svoboščin. **Ustava Republike Slovenije** določa, da so v Republiki Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino. Prav tako so načelo enakosti in načini njegovega uresničevanja zapisani v številnih dokumentih in deklaracijah Združenih narodov in Sveta Evrope, ki mednarodnopravno zavezujejo tudi Republiko Slovenijo. Enakost med ženskami in moškimi je tudi eno temeljnih načel prava Evropske unije, katerega cilji so zagotoviti enake možnosti in enako obravnavanje moških in žensk ter boj proti vsem oblikam diskriminacije na podlagi spola.

Leta 2002 je Republika Slovenija s sprejetim **Zakonom o enakih možnostih žensk in moških** (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A in 33/16 – ZVarD; v nadaljnjem besedilu: ZEMŽM) dobila krovni zakon na področju enakosti spolov, ki določa skupne smernice oz. temelje za izboljšanje položaja žensk in ustvarjanje enakih možnosti spolov na posameznih področjih družbenega življenja.

Enakost spolov obravnava tudi **Zakon o varstvu pred diskriminacijo** (Uradni list RS, št. 33/16; v nadaljnjem besedilu: ZVarD), z uveljavitvijo katerega je prenehal veljati Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (Uradni list RS, št. 50/04, 61/07 in 93/07 – uradno prečiščeno besedilo), ki je veljal med 2004 in 2016. ZVarD določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

Enako obravnavanje spolov po ZEMŽM pomeni odsotnost neposredne in posredne oblike diskriminacije zaradi spola. Neposredna diskriminacija zaradi spola obstaja, če je oseba zaradi svojega spola bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih okoliščinah obravnavana manj ugodno kot oseba nasprotnega spola. Posredna diskriminacija zaradi spola obstaja, če na videz nevtralne določbe, merila ali ravnanje v enakih ali podobnih okoliščinah in pogojih postavljajo osebe enega spola v manj ugoden položaj, razen če so te določbe, merila ali ravnanje ustrezni, potrebni in upravičeni z objektivnimi dejstvi, ki niso povezana s spolom.

Neuravnotežena zastopanost spolov je po ZEMŽM podana, če je zastopanost enega spola na posameznem področju družbenega življenja ali njegovem delu nižja od 40%.

S posebnimi ukrepi se odstranjujejo objektivne ovire za neuravnoteženo zastopanost spolov oziroma za neenak položaj oseb enega spola ali dajejo posebne ugodnosti v smislu vzpodbude manj zastopanemu spolu oziroma spolu, ki je v neenakem položaju, ki pa morajo biti utemeljene in sorazmerne glede na namen posebnega ukrepa. Posebni ukrepi so zlasti:

- **pozitivni ukrepi**, ki ob enakem izpolnjevanju predpisanih meril in pogojev dajejo prednost osebam tistega spola, ki so zastopane v manjšem številu oziroma so v neenakem položaju glede na spol, dokler ni dosežena uravnotežena ali enaka zastopanost,
- **spodbujevalni ukrepi**, ki dajejo posebne ugodnosti ali uvajajo posebne spodbude z namenom odpravljanja neuravnotežene zastopanosti spolov oziroma neenakega položaja glede na spol ter
- **programski ukrepi** v obliki aktivnosti za osveščanje in akcijskih načrtov za spodbujanje ter ustvarjanje enakih možnosti in enakosti spolov.

Vloga lokalnih skupnosti pri uresničevanju ciljev ZEMŽM je opredeljena v njegovem 30. členu: »Samoupravne lokalne skupnosti spodbujajo in ustvarjajo enake možnosti v okviru svojih pristojnosti ter pri sprejemanju ukrepov in aktivnosti, pomembnih za njihovo ustvarjanje, upoštevajo vidik enakosti spolov.« Samoupravne lokalne skupnosti imajo lahko koordinatorico oziroma koordinatorja za enake možnosti, ki sodeluje pri pripravi in izvajanju nacionalnega programa iz 15. člena ZEMŽM v delu, ki se nanaša na samoupravne lokalne skupnosti, predlaga ukrepe in aktivnosti na področju ustvarjanja enakih možnosti ter ima svetovalno vlogo pri oblikovanju rešitev za doseganje namena tega zakona v okviru posamezne lokalne skupnosti. Organi samoupravnih lokalnih skupnosti so dolžni pri načrtovanju razvoja in sprejemanju drugih odločitev obravnavati predloge ukrepov in aktivnosti, ki jih predlagajo koordinatorice oziroma koordinatorji za enake možnosti in jih ustrezno upoštevati.

Cilje in ukrepe ter ključne nosilce politik za uresničevanje enakosti spolov v Sloveniji na posameznih področjih določa **Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015-2020** (Uradni list RS, št. 84/15), ki je bila v državnem zboru sprejeta 27. 10. 2015 in je drugi tovrstni dokument v Sloveniji. 27. 10. 2005 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005-2013, ki je zajemala obdobje od 2005 do 2013 in je prvič celovito opredelila politike enakosti spolov. Tako kot prejšnji tudi novi nacionalni program določa splošna prednostna področja za izboljšanje položaja žensk in moških oziroma zagotavljanje trajnostnega razvoja enakosti spolov v Republiki Sloveniji ter opredeljuje ključne izzive in probleme za obdobje 2015–2020.

V novem nacionalnem programu je **poudarek na osmih prednostnih področjih**: enaka ekonomska neodvisnost, usklajevanje poklicnega in zasebnega oziroma družinskega življenja, družba znanja brez spolnih stereotipov, socialna vključenost, zdravje, uravnotežena zastopanost žensk in moških, nasilje nad ženskami ter enakost spolov v zunanji politiki in mednarodnem razvojnem sodelovanju. Na vseh teh področjih so predstavljene temeljne dejavnosti in statistični trendi v obdobju prejšnjega nacionalnega programa ter opredeljeni cilji in ukrepi, ki pomenijo ključne izzive tudi v prihodnje.

Nacionalni program je kot strateški dokument prvenstveno namenjen uveljavitvi enakosti med ženskami in moškimi in opredeljuje ključne cilje, s katerimi želimo doseči:

- odpravo neravnovesij med spoloma ter spolne segregacije na področju zaposlovanja in odpravljanje brezposelnosti,
- izboljšanje položaja žensk in moških na področju socialne vključenosti,
- odpravo ovir za doseganje lažjega usklajevanja poklicnega in družinskega oziroma zasebnega življenja,
- odpravo vrzeli med spoloma in spolne segregacije v izobraževanju,
- odpravo neenakosti v znanosti in visokem šolstvu,
- odpravo stereotipov v družbi, zlasti v medijih, kulturi in športu,
- izboljšanje zdravja žensk in moških,
- odpravo ovir za doseganje uravnotežene zastopanosti žensk in moških na različnih področjih političnega in družbenega življenja,
- ničelno strpnost do nasilja nad ženskami,
- okrepitev vključevanja vidika spola v slovenske razvojne, mirovne in druge zunanjepolitične pobude.

Načelo enakosti spolov se na nivoju lokalne skupnosti udejanja skozi **akcijski načrt**, ki naj bi vseboval realno izvedljive ukrepe, seveda vse ob upoštevanju finančnih zmožnosti izvajalcev akcijskega načrta. Akcijski načrt lokalne skupnosti s konkretnimi ukrepi svojim občankam in občanom, poskuša zagotavljati enako udeležbo na vseh področjih javnega, pa tudi zasebnega življenja, enak položaj obeh spolov, enake možnosti za uživanje vseh pravic in razvoj osebnih potencialov, s katerimi občanke in občani prispevajo k družbenemu razvoju v občini.

Občina Slovenske Konjice si bo prizadevala v čim širšem smislu udejanjiti načelo enakosti spolov. Na področjih, kjer je zaznati neuravnoteženo zastopanost spolov bo poskušala izvajati ukrepe naštetih v nadaljevanju tega dokumenta. Cilj je doseči uravnoteženo zastopanost žensk in moških (občank in občanov) v družbi, predvsem v delu javne sfere, ki je v domeni lokalne skupnosti.

2. ANALIZA STANJA V OBČINI SLOVENSKE KONJICE

2.1 Prebivalstvo

Občina Slovenske Konjice je del savinjske statistične regije. Meri 98 m² in se po površini med slovenskimi občinami uvršča na 72. mesto. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je sredi leta 2016 imela občina približno 14.660 prebivalcev (približno 7.450 moških in 7.220 žensk). Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 72. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živel povprečno 150 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu večja kot v celotni državi (102 prebivalca na km²). Iz navedenega podatka je sklepati, da imamo spolno uravnoteženo sestavo prebivalstva (50,8% moških in 49,2% žensk).

V nadaljevanju povzemamo podatke, pridobljene s Statističnega urada Republike Slovenije, in sicer v celoti povzete s spletne strani <http://www.stat.si/obcine/sl/2016/Municip/Index/153>. Podatki se nanašajo na leto 2016.

Število živorojenih je bilo višje od števila umrlih. Število tistih, ki so se iz te občine odselili, je bilo nižje od števila tistih, ki so se vanjo priselili. Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej pozitiven, znašal je 5,4. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 7,0 (v Sloveniji 0,8).

Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivala 101 oseba stara 65 let ali več. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja za to občino nižja od vrednosti tega indeksa za celotno Slovenijo (ta je bila 125). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju počasneje kot v celotni Sloveniji. Podatki po spolu kažejo, da je bila vrednost indeksa staranja za ženske v vseh slovenskih občinah višja od indeksa staranja za moške. V občini je bilo – kar je značilnost le redkih slovenskih občin – med ženskami manj takih, ki so bile stare 65 let ali več, kot takih, ki so bile stare manj kot 15 let; pri moških pa je bila slika ravno obrnjena.

V nadaljevanju navajamo podatke Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (OE Celje), ki se nanašajo na leto 2018.

V Občini Slovenske Konjice je bilo konec maja 2018 718 brezposelnih oseb, v enakem obdobju lani pa 811. Stopnja registrirane brezposelnosti je marca 2018 znašala 10,2 %. Med brezposelnimi je precejšen delež – 33,1 % starejših od 50 let. Največji delež brezposelnih ima poklicno izobrazbo (32 %) ter osnovnošolsko izobrazbo (30,1 %). Med brezposelnimi je večji delež žensk - 57,9 %.

2.2 Zastopanost žensk in moških v organih odločanja občine Slovenske Konjice

V spodnji tabeli je prikazana zastopanost žensk in moških na vodstvenih mestih v javnih zavodih in drugih poslovnih subjektih, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice, na dan 31.3.2018.

Naziv	ženske	moški
Osnovna šola Ob Dravinji	1	0
Osnovna šola Pod goro	1	0
Osnovna šola Loče	1	0
Vrtec Slovenske Konjice	0	1
Glasbena šola Slovenske Konjice	0	1
Zdravstveni dom Slovenske Konjice	0	1
Lekarna Slovenske Konjice	1	0
JKP Slovenske Konjice d.o.o.	0	1
Stanovanjsko podjetje Konjice d.o.o.	0	1
Splošna knjižnica Slovenske Konjice	1	0
Zavod za šport Slovenske Konjice	1	0
Šolski center Slovenske Konjice-Zreče	1	0
Komunala Slovenska Bistrica d.o.o.	0	1
RASR d.o.o.	1	0
Regijsko študijsko središče v Celju	1	0
SKUPAJ	9	6

Tabela 1: Zastopanost žensk in moških na vodstvenih mestih

Iz tabele lahko razberemo, da je na vodstvenih položajih dosežena uravnotežena zastopanost žensk in moških. Na področju šolstva, vzgoje in izobraževanja obstaja prevlada žensk, na področju gospodarstva pa moških.

Gledano skupaj je delež žensk 60%, kar pomeni, da lahko govorimo o enakem položaju žensk in moških na vodstvenih mestih v javnih zavodih in drugih poslovnih subjektih, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.

V spodnji tabeli je prikazana zastopanost žensk in moških v občinskem svetu, posameznih delovnih telesih in v občinski upravi na dan 31.3.2018.

Funkcija	št. članov(-ic) / št. predsednikov (-ic)	št. žensk / delež žensk (%)	št. moških / delež moških (%)
župan (-ja)	1	0	1
podžupan (-ja)	1	0	1
občinski svet	23	5	18
nadzorni odbor	5	3	2
odbori občinskega sveta	80	22	58
krajevne skupnosti predsedniki (-ice)	16	1	15
člani (-ice) svetov oz. nadzornih odborov javnih zavodov, katerih ustanoviteljica je občina	35	14	21
občinska uprava	24	18	6
SKUPAJ	185	63 / 34,1%	122 / 65,9%

Tabela 2: Zastopanost žensk in moških v organih odločanja

Iz tabele lahko razberemo, da obstaja neuravnotežena zastopanost žensk in moških v organih odločanja na nivoju lokalne skupnosti. Moški s 73,8% zastopanostjo prevladujejo v občinskem svetu in njegovih delovnih telesih. V občinski upravi pa lahko ugotovimo, da prevladujejo ženske, saj je zaposlenih le 25% moških.

Gledano skupaj je delež žensk 34,1%, kar pomeni, da govorimo o neenakem položaju žensk in moških v organih odločanja občine Slovenske Konjice.

3. STRATEŠKI IN POSEBNI CILJI

Ukrepi s katerimi želimo doseči enakost spolov v občini Slovenske Konjice, so izbrani v skladu s finančnimi zmožnostmi Občine Slovenske Konjice. Večina ukrepov je zato takšnega značaja, da dodatno ne obremenjuje občinskega proračuna in jih bodo izvajalci oz. nosilci izvedli v okviru rednih nalog.

Za dosego enakosti spolov namreč ni zgolj dovolj, da je ta pravica oziroma vrednota urejena v pravnih predpisih, temveč se mora učinkovito uveljavljati v vseh sferah življenja, tako politični, ekonomski, socialni, kulturni, kakor ne nazadnje tudi v zasebni.

3.1 Integracija načela enakosti spolov

Integracija načela enakosti spolov je horizontalen pristop, ki na vseh družbenih področjih pozornost namenja različnim izhodiščnim položajem in potrebam žensk in moških. Na podlagi tega resorna ministrstva in vladne službe ter samoupravne lokalne skupnosti oblikujejo politike in ukrepe, ki prispevajo k ustvarjanju enakih možnosti spolov.

Pogoje in usposobljenost za integracijo načela enakosti spolov je zato potrebno krepiti znotraj posameznih organov. Z imenovanjem koordinatoric in koordinatorjev za enake možnosti, ki delujejo na vseh ministrstvih ter v nekaterih samoupravnih lokalnih skupnostih, smo ustvarili začetni pogoj za integracijo načela enakosti spolov v vse politike, na vseh ravneh.

Seveda pa je za celovito in sistematično izvajanje integracije načela enakost spolov potrebno zagotoviti, da so ustrezno usposobljeni vsi akterji in akterke, ki so vključeni v procese oblikovanja, načrtovanja, izvajanja, spremljanja in nadzora politik ter programov.

Zato je potrebno zagotoviti razvoj in dostopnost orodij in metod ter usposobljenost za njihovo učinkovito uporabo na vseh ravneh oblikovanja politik in na vseh področjih, pomembnih za spodbujanje enakosti spolov. Za koordinacijo in podporo pri uvajanju in izvajanju integracije načela enakosti spolov ter za spremljanje izvajanja politike enakosti spolov je pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Izveden ukrep:

- Imenovanje koordinatorja/-ice za enake možnosti žensk in moških v lokalni skupnosti.

Predlagani ukrepi:

- Usposabljanje zaposlenih v občinski upravi in občinskih svetnic/svetnikov s področja integracije načela enakosti spolov v politike, načrtovanja, ukrepe in proračun.
- Zaveza, da se v vseh občinskih aktih, obrazcih in javnih objavah uporabljata obe spolni slovnični obliki (v primeru aktov se uporabi vsaj uvodna določba, da so v nadaljevanju uporabljeni izrazi, zapisani bodisi v moški bodisi v ženski spolni slovnični obliki, mišljeni kot nevtralni za oba spola).

- Vnos določila, da se Občina Slovenske Konjice zavezuje spoštovati in udeležati načelo enakosti žensk in moških v Statut Občine Slovenske Konjice.
- Uporaba službenih nazivov v pravi spolni slovnični obliki glede na spol osebe (velikokrat so nazivi v moški spolni obliki, tudi če delovno mesto zaseda ženska, torej finančnica, koordinatorica, višja svetovalka, ipd.).
- Članki o enakosti spolov na občinski spletni strani.
- Sprejemanje proračuna ob enakovrednem upoštevanju potreb obeh spolov ter usmerjenostjo k zagotavljanju enakosti spolov na lokalni ravni.

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Občinski svet.

Kazalniki:

- Službeni nazivi uporabljeni v pravi spolni slovnični obliki.
- Delež usposobljenih svetnic/svetnikov in zaposlenih v občinski upravi.
- Delež aktov in obrazcev, ki uporabljajo obe spolni slovnični obliki.
- Objava člankov na občinski spletni strani.
- Delež proračunskih postavk, ki upoštevajo vidik enakosti žensk in moških.
- Delež oddelkov, ki pri načrtovanju in izvajanju proračuna upoštevajo vidik enakosti žensk in moških.

3.2 Ekonomska neodvisnost

Ženske v Sloveniji predstavljajo skoraj polovico vseh zaposlenih in prav tako kot moški večinoma delajo polni delovni čas. Kljub povprečno višji izobrazbi ženske teže najdejo zaposlitev, se redkeje samozaposlujejo, zasedajo nižja delovna mesta in imajo pogosto manjše karijerne možnosti kot moški ter so glede na stopnjo strokovne usposobljenosti slabše plačane. V primerjavi z moškimi se zvišuje tudi delež žensk, ki so zaposlene za določen čas. Razlike med ženskami in moškimi obstajajo tudi pri odsotnosti z dela, kjer so moški v povprečju več odsotni zaradi različnih poškodb na delu in izven dela, ženske pa zaradi nege družinske članice oziroma člana.

Delavke in delavci so tudi žrtve spolnega nadlegovanja in kaznivih dejanj zoper kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja. Med žrtvami prevladujejo ženske.

Zakonodaja s področja trga dela je z vidika enake obravnave žensk in moških zgleden primer zakonske ureditve vključitve načela enakosti spolov v področno zakonodajo. V prihodnje bo poudarek na njenem uresničevanju.

Razlike med spoloma v stopnji zaposlenosti, brezposelnosti in samozaposlenosti, plačah za enako delo ali delo enake vrednosti, zaposlitvah za določen čas ter horizontalna in vertikalna segregacija so kazalci diskriminacije na podlagi spola, zato jih je z uvedbo in izvajanjem različnih mehanizmov, programov in projektov potrebno odpraviti.

Potrebni so tudi ukrepi izobraževanja in spodbujanja vključevanja v netipične »ženske« in »moške« poklice, s katerimi se zmanjšuje tako horizontalna kot vertikalna segregacija, ter osredotočenje na nadzor nad izvajanjem zakonskih določil.

Kakovostno delovno okolje, ki zagotavlja varnost žensk in moških na delovnem mestu, ter odsotnost spolnega in drugega nadlegovanja, povečujeta možnosti za napredovanje, osebni razvoj in avtonomijo ter prispevata k večji učinkovitosti. Za zagotavljanje takšnega delovnega okolja je potrebno ozaveščanje delavk in delavcev ter delodajalk in delodajalcev in spremljanje ter odpravljanje pojavov, ki so ovira za kakovostno delovno okolje.

Izveden ukrep:

- Preprečevanje spolnega in drugega nadlegovanja na delovnem mestu v občinski upravi.
- Sprejet Pravilnik o ukrepih za varovanje delavcev pred nasiljem, trpinčenjem, spolnim in drugim nadlegovanjem ter pred drugimi oblikami psihosocialnih tveganj na delovnih mestih.

Predlagani ukrepi:

- Krepitev načela enakosti spolov pri zaposlovanju v občinski upravi in zavodih.
- Podpora odpravi vseh oblik diskriminacije zaradi spola pri zaposlovanju in delu ter zmanjšanje razlik v plačah žensk in moških.
- Preprečevanje spolnega in drugega nadlegovanja (vzpostavitev Varnih točk, kamor se lahko po pomoč zatečejo otroci in mladi).

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Javni zavodi/podjetja, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.

Kazalniki:

- Število zaposlenih žensk in moških in število vključenih žensk in moških v različne zaposlitvene projekte.
- Stopnja brezposelnosti in zaposlenosti po različnih vidikih.
- Število aktivnosti za doseganje uravnotežene zastopanosti žensk in moških v izobraževalnih programih in poklicih, kjer je en spol manjšinski.
- Število vzpostavljenih varnih točk v občini.
- Število motivacijskih in informativnih aktivnosti in dogodkov.

3.3 Usklajevanje poklicnega in zasebnega oziroma družinskega življenja

Usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja je eden najpomembnejših pogojev za uveljavljanje enakih možnosti spolov v družbi, še posebej pri zaposlovanju in na trgu dela.

Problem usklajevanja zasebnih in poklicnih obveznosti se kaže pri porabi in delitvi časa, upoštevanju zasebnih potreb v poklicni sferi in pri usklajevanju potreb zasebnega oziroma družinskega življenja s poklicnimi aktivnostmi žensk in moških.

V Sloveniji kljub povečanju časa, ki ga moški namenjajo gospodinjiskim opravilom in skrbi za družino, ženske namenijo tem opravilom skoraj dvakrat toliko časa kot moški. Da je skrb za otroka še vedno predvsem naloga žensk, odražajo tudi podatki o koriščenju dopusta za nego in varstvo otrok, delu s krajšim delovnim časom do tretjega leta starosti otrok in odsotnosti z dela zaradi nege družinskega člana oziroma članice. Razveseljiv pa je podatek, da večina očetov koristi pravico do očetovskega dopusta.

Za zagotavljanje enakih možnosti spolov je temeljnega pomena ustvarjanje pogojev za lažje in kakovostnejše usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti mater in očetov ter tistih, ki skrbijo za starejše in druge pomoči potrebne družinske članice in člane.

Pomembna so zakonska določila, ki določajo enake pravice za oba starša oziroma vzpodbujajo k odpravljanju posredne diskriminacije ter mehanizmi, ki omogočajo usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti. Mehanizmi morajo biti vzpostavljeni na ravni delodajalk in delodajalcev ter na ravni javnih servisnih storitev, med katerimi mora obstajati prilagodljivost, predvsem v smislu delovnega časa institucij, ki nudijo servisne storitve na področju družinskega dela. Hkrati pa morajo tudi delodajalke in delodajalci upoštevati potrebe po zasebnem življenju svojih delavk in delavcev.

Izveden ukrep:

- Gibljiv delovni čas v občinski upravi (prihod na delo med 7. in 8. uro).
- Popoldanski oddelek v Vrtcu Slovenske Konjice.
- Projekt »PROSTOFER« (mreža prostovoljk/prostovoljcev, ki z občinskim električnim avtomobilom opravijo brezplačen prevoz starejših v zdravstveni dom, po opravkih).

Predlagani ukrepi:

- Spodbujanje oziroma uvajanje gibljivega delovnega časa v javnih zavodih in podjetjih, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.
- Načrtovanje sej občinskega sveta v času, ki je ugoden za svetnice/svetnike, ki so starši majhnih otrok ter tiste, ki skrbijo za pomoči potrebne družinske članice/člane.
- Spodbujanje očetov k izrabi starševskega dopusta, dopusta za nego bolnih družinskih članic in članov ter dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva.
- Podpora izvajanju obstoječih in razvijanje novih kakovostnih in dostopnih storitev skrbi za starejše in druge odvisne in pomoči potrebne družinske članice/člane.

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Občinski svet.
- Javni zavodi/podjetja, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.

Kazalniki:

- Število konkretnih izboljšav, prilagoditev in število uporabnic in uporabnikov.
- Število koristnikov starševskega dopusta.
- Število koristnikov storitev za starejše družinske članice/člane.

3.4 Družba znanja brez spolnih stereotipov

Vzgoja za enakost spolov, ki poteka že od najzgodnejšega otroštva in skozi celoten sistem institucionalne vzgoje in izobraževanja, zagotavlja uveljavljanje dejanskih enakih možnosti žensk in moških, ki se izražajo na različnih področjih družbenega življenja.

Sistem vzgoje in izobraževanja pogosto reproducira stereotipne družbene vloge žensk in moških, ki se odražajo tako v izobraževalnih vsebinah in programih, kot v poklicnih in študijskih usmeritvah. Socializacija za tradicionalne družbene vloge spolov se kaže tudi v poklicnih in študijskih usmeritvah. Na srednješolski stopnji se dekleta pogosteje odločajo za splošno-izobraževalne programe in programe, ki izobražujejo za tako imenovane »ženske« poklice, fantje pa za tehnične poklice. Na višješolski in visokošolski stopnji se študentke bolj pogosto izobražujejo za socialno, zdravstveno, pedagoško ter družboslovno področje, študenti pa prevladujejo v tehničnih smereh, predvsem v strojništvu, gradbeništvu in računalništvu ter elektrotehniki.

Obstaja tudi velika strukturna neenakost znotraj učiteljskega poklica. V slovenskih vrtcih in osnovnih šolah med strokovnim osebjem prevladujejo ženske, vendar pa se z višanjem stopnje izobraževanja povečuje delež moških.

Enake možnosti vzgoje in izobraževanja glede na spol so eno od načel systemske in kurikularne prenove v Sloveniji. Za njegovo učinkovitejše uresničevanje v praksi so potrebni oblikovanje priporočil, smernic in navodil za vzgojitelje in vzgojiteljice ter učitelje in učiteljice, kako vključiti vzgojo za enakost spolov pri vseh predmetih, vzpostavitev standardiziranega postopka za preverjanje učbenikov in vsebin z vidika enakosti spolov ter predlog sprememb obstoječih učbenikov in vsebin, ki ne ustrezajo tem standardom.

Z izobraževalnimi vsebinami, programi in načinom podajanja ter neposredno z odnosi med spoloma pri pouku in obšolskih dejavnostih se oblikujejo podobe in spolne vloge ljudi. Zato je pomembno, da celoten sistem vzgoje in izobraževanja temelji na zagotavljanju enakih možnosti žensk in moških ter uvaja določene posebne ukrepe, ki bodo odpravljali neenakosti in presegali stereotipne družbene vloge spolov na različnih področjih, od usmeritev v izobraževalne programe do spodbujanja za različne športne dejavnosti. Temeljnega pomena pa sta izobraževanje in usposobljenost pedagoškega in svetovalnega kadra za enakost spolov in podajanje vsebin s tega področja.

Poleg vzgoje za enakost spolov, ki zmanjšuje stroge ločnice med »ženskimi« in »moškimi« poklici, so pomembne tudi posebne spodbude, ki bodo dekleta in fante oziroma študentke in študente usmerjale v netipične »ženske« ali »moške« študije in poklice, s čimer se bo tudi zmanjševala segregacija zaradi spola na trgu dela.

Predlagani ukrepi:

- Podpora programom in projektom lokalnih nevladnih in drugih organizacij, ki odpravljajo spolne stereotipe v okviru različnih dejavnosti, na primer šolskih in občinskih dejavnosti, športnih in kulturnih dejavnosti za odrasle.
- Določilo, da morajo vse raziskave, analize in študije, katerih (so)financerka je Občina Slovenske Konjice, prikazati rezultate ločeno po spolu in pri priporočilih ukrepov te pripraviti tako, da upoštevajo potrebe žensk in moških (boljša podatkovna baza za analize o enakosti spolov).

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Občinski svet.

Kazalniki:

- Število programov in projektov, ki se izvajajo.
- Število izvedenih aktivnosti in njihovih udeleženk in udeležencev.
- Število aktivnosti za osveščanje in informiranje javnosti.

3.5 Socialna vključenost ranljivih skupin žensk in moških

Stopnja tveganja revščine in razsežnost socialne izključenosti ranljivih družbenih skupin se razlikuje tudi po spolu. Stopnja tveganja revščine je višja pri ženskah kot pri moških, predvsem pri starejših, upokojenkah, ki v gospodinjstvih živijo same.

Skupine žensk, ki so pogosteje v položaju socialne izključenosti so kmečke ženske, pripadnice etničnih manjšin, starejše in brezposelne ženske, upokojenke, ki v gospodinjstvih živijo same, invalidne ženske in matere samohranilke.

Za oblikovanje ustreznih programov in ukrepov za zmanjševanje tveganja revščine in socialne izključenosti ranljivih družbenih skupin žensk in moških je pomembno ugotavljati in spremljati razlike ločeno glede na spol. Oblikovanje in izvajanje socialno-varnostnih storitev bo toliko bolj uspešno, kolikor bolj bodo ukrepi in programi prilagojeni različnim potrebam skupin žensk in moških z večjim tveganjem revščine in socialne izključenosti.

Izveden ukrep:

- Enkratna denarna pomoč v višini 126 eur ob predhodnem mnenju o upravičenosti do denarne pomoči Centra za socialno delo Slovenske Konjice.

Predlagani ukrepi:

- Povečanje socialne vključenosti in preprečevanje revščine ranljivih skupin žensk in moških z zagotavljanjem storitev in dejavnosti ter sodelovanjem socialnih partnerjev.
- Izvajanje aktivnosti za vzpodbujanje medgeneracijskega druženja z namenom izboljšanja socialne vključenosti ranljivih skupin žensk in moških.

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Javni zavodi/podjetja, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.

Kazalniki:

- Število sodelujočih inštitucij in organizacij.
- Število izvedenih aktivnosti in vanje vključenih oseb iz ciljne skupine.
- Število aktivnosti za osveščanje in informiranje javnosti.

3.6 Zdravje žensk in moških

Politike zdravja in zdravstvenega varstva so pogosto oblikovane tako, da ne upoštevajo vidika spola, saj se pri raziskovanju bolezni največkrat predpostavlja enakost bioloških struktur pri ženskah in moških.

Poleg bioloških značilnosti žensk in moških njihovo zdravje določa tudi njihov način življenja, kar se odraža v razlikah v obolevnosti in umrljivosti prebivalcev. Zaskrbljujoči sta predvsem trikrat višja umrljivost (mladih) moških kot žensk zaradi različnih vrst poškodb in zastrupitev ter štirikrat višja stopnja samomorilnosti moških. To se odraža tudi v razliki v pričakovanem trajanju življenja, ki je pri ženskah za osem let daljše kot pri moških.

Zdravje žensk in moških je potrebno spremljati in obravnavati ločeno glede na spol in ne v neposredni medsebojni primerjavi, kajti zaradi različnih bioloških značilnosti, reproduktivnih funkcij ter različnega načina življenja in izpostavljenosti dejavnikom tveganja zaradi različnih spolnih vlog imajo ženske in moški različne vzorce bolezni.

Kljub zmanjševanju imamo v Sloveniji še vedno visoko stopnjo maternalne umrljivosti. Ravno tako se uvrščamo med razvite države z najvišjo incidenco raka materničnega vratu in raka dojke, v zadnjih desetih letih pa se je precej povečala tudi incidenca raka prostate.

Relativno visoka je tudi stopnja splavnosti, ki je višja pri starejših ženskah z otroki, ki ne uporabljajo kontracepcije.

Poleg zdravstvenih organizacij je pri teh aktivnostih izrednega pomena tudi delovanje nevladnih organizacij.

V Sloveniji se povečuje število žensk in moških, ki poiščejo zdravstveno pomoč zaradi motenj v duševnem zdravju, ženske pogosteje na primarni ravni, delež moških, v primerjavi z ženskami, pa je nekoliko višji v bolnišnični obravnavi.

Na motnje v duševnem zdravju prebivalcev kaže izredno visok samomorilni količnik, ki je pri moških kar štirikrat višji kot pri ženskah.

Problem sodobnih družb, ki mu je potrebno nameniti posebno pozornost, so različne vrste motenj hranjenja, ki večinoma prizadenejo mlade ženske. Vendar pa na tem področju v Sloveniji nimamo zadostnih podatkov.

Tudi na področju duševnega zdravja je ključnega pomena, da se stanje spremlja in analizira ločeno glede na spol, kar omogoča oblikovanje in izvajanje programov, projektov in storitev, prilagojenih specifičnim potrebam žensk in moških.

Predlagani ukrepi:

- Razvoj in izvajanje preventivnih programov z novimi pristopi za izboljšanje odzivnosti moških.

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Javni zavodi/podjetja, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.

Kazalniki:

- Število programov, ki se izvajajo.

3.7 Uravnotežena zastopanost žensk in moških na položajih odločanja

Ženske in moški v Sloveniji imajo pravno formalno enake politične pravice. Vendar pravno formalno enak položaj ženskam in moškim v praksi ne zagotavlja njihovega dejansko enakega položaja v političnem odločanju.

Glede na delež v celotni strukturi prebivalstva v državi so ženske neustrezno zastopane na vseh ravneh političnega odločanja - tako v voljenih kot v imenovanih političnih telesih, tako na državni kot na lokalni ravni.

Za večjo prisotnost žensk v politiki je pomembno, da so v prvi vrsti zagotovljeni mehanizmi, od zakonodaje do posebnih ukrepov znotraj političnih strank, ki ženskam omogočajo lažji vstop in udeležbo v politiki.

Poleg tega mora biti ženskam kot političarkam naklonjeno tudi širše družbeno in politično okolje, v katerem se odločajo za dejavno vlogo v politiki. Pri tem je izrednega pomena politična kultura znotraj strank ter v političnih telesih na lokalni, državni in nadnacionalni ravni.

Predlagani ukrepi:

- Zagotavljanje družbene klime in politične kulture brez predsodkov in stereotipnega obnašanja, govora ali nadlegovanja, ki bo ženske spodbujala za vstop v politično udejstvovanje.
- Sprejem ukrepov, ki bodo občinskim svetnicam in svetnikom omogočali lažje usklajevanje poklicnega in družinskega oziroma zasebnega življenja, na primer s prilagoditvijo urnikov, delovnih metod tako, da bodo lahko občinske svetnice in svetniki polno sodelovali v političnih procesih.
- Usposabljanje vseh svetnic in svetnikov s področja integracije načela enakosti spolov v politike, načrtovanja, ukrepe in proračun.

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Občinski svet.

Kazalniki:

- Delež žensk/moških na položajih odločanja.
- Število aktivnosti (udeležba, pobude, predlogi, ipd.) glede na spol akterja.
- Število realiziranih pobud glede na spol pobudnika.
- Delež usposobljenih svetnic in svetnikov s področja integracije načela enakosti spolov v politike, načrtovanja, ukrepe in proračun.

3.8 Nasilje nad ženskami

Nasilje, temelječe na spolu, izhaja iz neenakih razmerij moči med ženskami in moškimi ter prepričanja, da je en spol večvreden v odnosu do drugega. Tovrstno nasilje, katerega žrtve so v veliki večini primerov ženske in deklice, pomeni kršitev temeljnih človekovih pravic, svoboščin in dostojanstva ter hud poseg v telesno in psihično integriteto osebe. Nasilje nad ženskami zajema nasilje v družini, spolno nasilje, spolno nadlegovanje, trgovino z ženskami in deklicami, prisilno prostitucijo in pornografijo, prisilne poroke, itd.

Nasilje v domačem okolju in partnerskih odnosih je bolj prikrito, zato ga je tudi teže prepoznati in preprečevati. Večina takšnega nasilja je storjenega v stanovanju. Med žrtvami je največ žensk, ki so s povzročiteljem v zakonskem ali zunajzakonskem razmerju.

Po ocenah nevladnih organizacij, ki delujejo na področju preprečevanja in odpravljanja posledic nasilja nad ženskami, je v Sloveniji delež neprijavljenega nasilja, zlasti ko gre za nasilje v domačem okolju in partnerskih odnosih, mnogo višji od uradnih podatkov.

Na razsežnosti nasilja kaže tudi potreba po razširitvi mreže zatočišč in drugih oblik pomoči za ženske in otroke, ki doživljajo nasilje v domačem okolju in partnerskih odnosih.

Ne moremo pa tudi mimo problema nasilja nad ženskami, pripadnicami ranljivih družbenih skupin (npr. starejše ženske, invalidke, pripadnice etničnih manjšin brez državljanstva), ki jim je pogosto onemogočen dostop do pomoči, bodisi zaradi zdravstvenega stanja ali zaradi različnih administrativnih ovir.

Nasilje nad ženskami v Sloveniji ni več samo problem zasebne sfere, temveč je dobilo širše družbene razsežnosti s prepoznanjem potrebe po sistemski ureditvi preprečevanja nasilja nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih.

Celoten sistem preprečevanja nasilja nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih mora temeljiti na ničelni strpnosti do vseh vrst nasilja.

Poleg tega pa se mora vrednostni sistem v slovenski družbi razvijati v smeri, kjer bo nasilje prepoznano kot nedopustno kršenje temeljnih človekovih pravic.

Zato je nujno načrtno ozaveščanje javnosti o problematiki nasilja v domačem okolju in partnerskih odnosih, predvsem pa vključevanje tematike nesprejemljivosti nasilja, nenasilnih načinov reševanja konfliktov, spoštovanja človekovih pravic ter razvoja osebnih in družbenih vrednot v šolske programe.

Izveden ukrep:

- V občini društvo Vizija izvaja posebni socialni program »Nasilje nad invalidnimi osebami«, ki vsebuje pet podprogramov za uresničevanje človekovih pravic, za osveščanje in informiranje žensk z izkušnjami nasilja v družini in podprogram Hiša zaupanja, ki nudi varno zavetje in pomoč gibalno oviranim ženskam – žrtvam nasilja v družini.

Predlagani ukrepi:

- Objava dogodkov na temo nasilja nad ženskami in moškimi na občinski spletni strani.
- Vzpostavitev varnih točk (različni javni prostori, kot so knjižnice, zavarovalnice, lekarne, cvetličarne, mladinski centri, trgovine, vulkanizerski servisi in podobno, v katerih so ljudje, ki nudijo otrokom trenutno zaščito, pomoč ali zgolj nasvet v stiski).

Nosilke in nosilci:

- Občinska uprava.
- Občinski svet.
- Javni zavodi/podjetja, katerih (so)ustanoviteljica je Občina Slovenske Konjice.

Kazalniki:

- Število aktivnosti za osveščanje in informiranje javnosti.
- Število vzpostavljenih varnih točk in iskalcev pomoči.
- Število nasilniških kaznivih dejanj.

4. ZAKLJUČEK

Akcijski načrt je živ dokument, ki naj bi se z leti nadgrajeval in ki naj bi v prihodnje vključeval ukrepe, ki se nanašajo na vse javne službe/organe, ki delujejo na območju občine. Izbrani ukrepi v akcijskem načrtu občine Slovenske Konjice za proračun ne predstavljajo dodatnega finančnega bremena, saj naj bi se izvajali v okviru rednih nalog posameznih izvajalcev oz. nosilcev ukrepov.

Občinska uprava oziroma koordinator/-ica za enake možnosti bo vsako leto pripravil/-a poročilo o izvajanju ukrepov v preteklem letu, s katerim bo seznanjen tudi občinski svet. Poročilo bo javno objavljeno.

5. VIRI

- Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).
- Zakon o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A in 33/16 – ZVarD).
- Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16).
- Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2015-2020 (Uradni list RS, št. 84/15).
- Akcijski načrt za enakost spolov v lokalni skupnosti, Smernice za pripravo, 2013, dr. Sonja Robnik, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- Spletna stran Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/enake_moznosti/
- Spletna stran Statističnega urada Republike Slovenije: <http://www.stat.si/obcine/sl/2016/Municip/Index/153>
- Podatki Zavoda RS za zaposlovanje, OE Celje, poslani z dopisom št. 0120-242/2018-2 z dne 6.6.2018.